

Lập kế hoạch thực hiện

Khi đã chọn người hướng dẫn và có những ý tưởng cơ bản, rõ ràng về đề tài nghiên cứu, điều nên làm là soạn một kế hoạch thực hiện các phần việc chính, nhằm quản lý tốt quỹ thời gian cũng như kiểm soát được tiến độ thực hiện một cách khoa học. Kế hoạch này cũng chỉ có vai trò như sợi chỉ dẫn đường, có tính linh động và dễ dàng điều chỉnh chứ không phải là bất di bất dịch.

Độ dài ngắn của từng giai đoạn còn phụ thuộc vào điều kiện, hoàn cảnh thực tế của mỗi người và thời hạn kết thúc đề tài theo yêu cầu quản lý.

Tìm kiếm tài liệu

Việc đầu tiên cần phải làm tốt trong một đề tài nghiên cứu là tìm kiếm tài liệu. Lúc khởi đầu, có vẻ như mọi sự đều rối bù, lộn xộn, không có trật tự, các tài liệu, thông tin tìm được chưa giúp tìm thấy một hướng đi rõ ràng. Nhưng điều đó không đáng lo ngại, vì theo thời gian, bạn có thể lọc dần, loại bỏ những tài liệu không cần thiết, những hướng không khả thi, để tập trung vào những vấn đề trọng tâm nhất và phù hợp nhất.

Trong giai đoạn này, *đừng mất thời gian đọc kĩ từng tài liệu tìm thấy được*. Chỉ cần lưu trữ và sắp xếp trật tự, rõ ràng, ghi chú thông tin tham khảo đầy đủ để tiện dụng về sau.

Thời gian cho giai đoạn này có thể dao động trong khoảng từ ba đến sáu tuần, tùy thuộc vào điều kiện và khả năng của mỗi người. Không nên chỉ thụ động sử dụng những gì được cung cấp sẵn, mà cần *huy động mọi nguồn lực* có thể có.

Đọc và chọn lọc tài liệu

Sau khi đã có được một lượng tài liệu tương đối, bạn cần đọc để chọn lọc lại. Cần *đọc tất cả các bài* đã có. Đánh dấu những ý quan trọng. Ghi chú, tóm tắt một cách có hệ thống. Sắp xếp theo một trật tự phù hợp với thói quen và/hoặc ý đồ trình bày của mình.

Giai đoạn này dài hay ngắn tùy thuộc vào khả năng của mỗi người. Trong tương quan với thời gian tìm kiếm tài liệu ở trên, giai đoạn này kéo dài khoảng hai tuần.

Viết đề cương nghiên cứu/tổng quan tài liệu

Một đề tài khoa học thường, nếu không muốn nói là luôn, cần có đề cương nghiên cứu. Hoặc ít nhất cũng nên có một bài tổng quan tài liệu (*literature review/revue de la littérature*) để có cái nhìn tổng quát về vấn đề cần nghiên cứu.

Trong đề cương hoặc thông qua bài tổng quan tài liệu, bạn sẽ xác định được mục đích và phạm vi nghiên cứu, đối tượng và các phương pháp chuyên ngành sẽ sử dụng, những kết quả cần đạt được và thời gian dự kiến cho từng giai đoạn tiếp theo. Đặc biệt trong các khoa học thực nghiệm, đôi khi cần sử dụng những hoá chất, dụng cụ đặc biệt, không có sẵn mà phải đặt mua trước một thời gian rất dài, thì việc dự liệu một kế hoạch nghiên cứu rõ ràng càng đóng vai trò quan trọng.

Trong điều kiện tiêu chuẩn, thời gian này kéo dài khoảng hai tuần, với các tài liệu đã tìm thấy, tích lũy và chọn lọc ở các bước trên.

Triển khai nghiên cứu

Tuỳ thuộc vào mỗi chuyên ngành, nếu cần có một giai đoạn triển khai sơ bộ, giai đoạn này sẽ kéo dài khoảng vài tuần để kiểm tra những vấn đề và phương pháp đã đề ra. Những kết quả sơ bộ này có thể giúp để điều chỉnh, cập nhật phần tổng quan tài liệu cho phù hợp hơn với thực tế.

Nếu đề tài không cần nghiên cứu sơ bộ, có thể tiến hành thẳng các giai đoạn nghiên cứu đã vạch ra. Các số liệu cần được thu thập đầy đủ và xử lý theo đúng phương pháp của từng chuyên ngành. Các vấn đề đã đặt ra, giả thuyết đã xây dựng trong phần tổng quan tài liệu/đề cương nghiên cứu sẽ được kiểm chứng thông qua các kết quả thu được trong giai đoạn này.

Giai đoạn này kéo dài bao lâu tuỳ thuộc chuyên ngành và cấp độ của đề tài. Đối với sinh viên, trong giai đoạn này cần làm việc đều đặn với người hướng dẫn khoa học, đào sâu nghiên cứu tài liệu chuyên môn và tham khảo ý kiến chuyên gia để điều chỉnh việc nghiên cứu theo đúng hướng.

Viết báo cáo kết quả nghiên cứu

Nếu đã làm tốt việc viết tổng quan tài liệu ngay từ ban đầu, giai đoạn này trở nên nhẹ nhàng hơn. Ngoài các tài liệu ban đầu đã có, có thể bạn tìm thấy hoặc cần phải tìm thêm những tài liệu mới hơn, chuyên sâu hơn nữa để bổ sung cho các khía cạnh quan trọng trong đề tài, và bắt tay vào viết các phần còn lại: phân tích, thảo luận kết quả nghiên cứu và đưa ra các kết luận, xác nhận hay bác bỏ những giả thuyết đã đặt ra, gợi những vấn đề cần nghiên cứu tiếp, v.v.

Sau khi hoàn tất những phần việc trên, cần tập hợp các nội dung đó thành một bài viết hoàn chỉnh theo yêu cầu của cấp quản lý chuyên môn. Có nhiều loại tài liệu khoa học khác nhau, mỗi loại có yêu cầu bố cục và trình bày khác nhau. Cần tìm hiểu rõ các yêu cầu đó để trình bày tài liệu của mình cho đúng với quy định.

Thời gian hoàn tất bài viết có thể kéo dài khoảng vài tuần. Đối với sinh viên, bài viết cần được đưa cho người hướng dẫn xem, thảo luận về những điểm cần điều chỉnh, sửa chữa trước khi nộp chính thức để báo cáo.

Trình bày/bảo vệ kết quả nghiên cứu

Thông thường, một đề tài nghiên cứu khoa học phải được bảo vệ trước hội đồng gồm các nhà chuyên môn. Các nội dung cơ bản của đề tài (mục đích, đối tượng, phương pháp, kết quả, thảo luận, kết luận, đề nghị) được trình bày ngắn gọn, cô đọng trong khoảng 15-20 phút. Sau đó, các thành viên hội đồng sẽ phản biện, chất vấn và nhận xét về chất lượng đề tài.

Việc soạn bài thuyết trình tuy không khó, nhưng không phải hoàn toàn đơn giản, nhất là khi học sinh - sinh viên Việt Nam hầu như không được (bắt buộc) rèn luyện kỹ năng này trong suốt quá trình học tập. Bài thuyết trình dựa chủ yếu vào bài viết, nhưng *không phải là bản sao nguyên vẹn của bài viết*. Thời gian chuẩn bị có thể rất ngắn, từ vài ngày đến một tuần, song để có được kỹ năng thuyết trình trước đám đông, cần phải sớm rèn luyện ngay từ khi có thể.

Nguồn: <http://www.khoahocviet.info/meresci/vi/meresci01c.html>, 29 Oct 2016